

STIKSTOFCLAIM.NL

Aan: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Dronten, 24 januari 2021

Onderwerp: Reactie op internetconsultatie, Besluit stikstofreductie en natuurverbetering
www.internetconsultatie.nl/amvbwsn

Geachte heer, mevrouw,

Stichting Stikstof Claim heeft kennisgenomen van deze consultatie en u ontvangt hierbij de reactie.

De manier waarop de Habitatrichtlijn geïmplementeerd wordt in Nederland zal weer tot grote onredelijke offers voor de maatschappij leiden en niet tot de doelen van de richtlijn, de instandhoudingsdoelen van de aangewezen natuur.

- 1) Het stikstofbeleid stuurt op een middel (rekenmodel Aerius) in plaats van op het doel: goede staat van instandhouding van de natuur.
- 2) De overheid heeft niet onderzocht of de investering van 5 miljard euro voor stikstofmaatregelen leidt tot een verbetering van de natuurkwaliteit. Het is goed denkbaar dat deze investering niet leidt tot een betere natuurkwaliteit. Er zijn geen rekenkamer onderzoeken bekend over het natuurbeleid sinds de aanwijzing van de Natura-2000 gebieden.
- 3) De natuurwetgeving in Nederland is zodanig complex gemaakt, dat de overheid al jaren niet in staat blijkt te zorgen voor een deugdelijk juridisch kader. Bedrijven en inwoners worden daar keer op keer de dupe van, doordat wetgeving en vergunningen juridisch niet houdbaar blijken.
- 4) Stikstofmodel Aerius is nooit gevalideerd met metingen in de praktijk over de neerslag (depositie) van stikstof op natuurgebieden. Dit heeft als gevolg dat de onzekerheden groot zijn, en het model voortdurend wordt bijgesteld. Met telkens andere uitkomsten als gevolg.
- 5) De Commissie Meten en Berekenen Stikstof oordeelde in juni 2020 dat rekenmodel Aerius niet doelgeschikt is voor het stikstofbeleid. Aerius rekent op hexagoon-niveau, dat geeft onzekerheden die zodanig groot zijn, dat de uitkomsten per definitie onbetrouwbaar zijn.
- 6) Doordat Aerius ongeschikt is voor berekeningen op hexagoon-niveau, zijn de effecten van maatregelen die hier tóch gebruik van maken, onbetrouwbaar. Het gaat dan met name om de vergunningverlening en extern salderen.
- 7) Volgens het RIVM zitten de meeste bestaande activiteiten in Aerius wat tot gevolg heeft dat als een interimmer alsnog een natuurvergunning aanvraagt deze ruimte dubbel berekend wordt, als deze niet eerst uit Aerius worden verwijderd om de berekende gevolgen op de omliggende Natura 2000 gebieden te bepalen. Het is algemeen bekend dat recreatie, industrie en MKB niet of nauwelijks over een natuurvergunning beschikken.
- 8) Het stikstofbeleid is niet controleerbaar. De natuurkaarten waar het stikstofbeleid sinds de aanwijzing van de Natura 2000 gebieden mee werkt, zijn niet inzichtelijk. De onderbouwing van de natuurmonitoring (natuurkwaliteit) is niet beschikbaar en derhalve niet controleerbaar.
- 9) De Kritische Depositie Waarden (KDW) die toegekend zijn aan habitats, staan al decennia ter discussie. KDW wordt door de overheid steeds buiten reviews van onderzoekscommissies gehouden.
- 10) De stikstofdoelen die Nederland stelt aan natuurgebieden, zijn voor een derde van de gebieden per definitie niet haalbaar. Ook bij een leeg Nederland worden deze doelen nog niet gehaald. Een overheid mag geen onhaalbare doelen stellen ten koste van haar burgers.
- 11) Europa onderscheidt 14 factoren die de staat van de natuur kunnen aantasten: landbouw, mensen/toeristen, waterwinning, natuurlijke processen, ziekten en plagen, etc. Nederland kent geen gewicht toe aan de invloed van de individuele factoren op de verschillende gebieden. Daardoor is onbekend hoe groot de rol van stikstof is in het hele palet van factoren.

- 12) De natuurvergunningen worden vogelvrij door dit beleid (zie bijlage persbericht 22 januari 2020)
- 13) De architectuur van het wetsvoorstel is juridisch niet houdbaar (zie notitie Damen Legal 9 november 2020). Dit wordt bevestigd door de Kamervragen die de PvdD heeft gesteld.¹
- 14) Zelfs Stibbe is niet ondubbelzinnig overtuigd over de juridische houdbaarheid van de natuurvergunningen onder dit wetsvoorstel.²
- 15) Met dit voorstel legt Nederland zichzelf ongekende beperkingen die niet nodig zijn als het Holohan arrest van het Hof van Justitie wordt toegepast bij het natuurbeleid. (zie bijlage verschillen Habitatrichtlijn en Nederlandse wetgeving.
Uit het Ierse Holohan arrest door het Europese Hof (C-461/17) van 7 november 2018 ³ *dat de staat van instandhouding van een natuurlijke habitat wordt als gunstig beschouwd wanneer:*
- het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, en
-Voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk blijven bestaan.
De laatste jaren is de stikstofgevoelige natuur al van 90.000 naar 172.000 ha. vergroot en de emissie met 65% verminderd.
Het Holohan arrest maakt duidelijk dat niet voor alle habitats het voorzorgsbeginsel, de externe werking toegepast hoeft te worden. Aerijs neemt nu zonder enige transparantie veel nieuwe stikstofgevoelige habitats op, die niet onder de externe bescherming hoeven te vallen en het vergunningsproces voor alle projecten en plannen verslechteren.

Stikstof Claim voert zo nodig procedures namens aangeslotenen voor een rechtvaardig stikstofbeleid.

Wij vragen u i.v.m. de demissionaire status dit omstreden wetsvoorstel controversieel te verklaren of volledig af te wijzen.

Graag ontvangen wij het zienswijzenverslag en uw commentaar op de inbreng van anderen.

Met vriendelijke groeten,

Stichting Stikstof Claim
Fazantendreef 17
8251 JR Dronten

info@stikstofclaim.nl
KvK 76063283

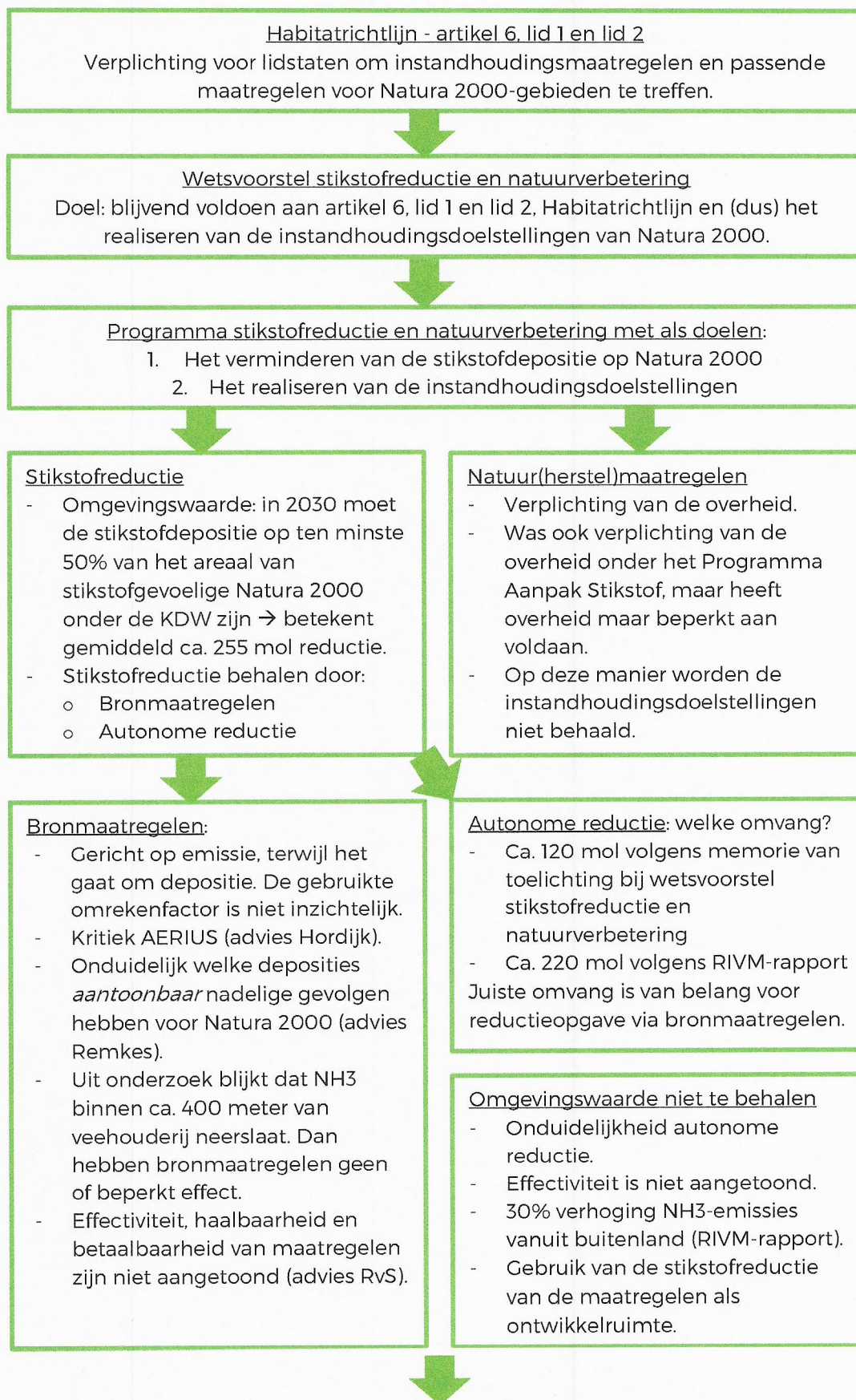
Bijlagen:

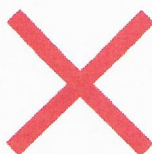
Notitie 9 november 2020 Damen Legal
Persbericht 22 januari 2021 Bijplussen stikstofgevoelige natuur
Verschillen Habitatrichtlijn en Nederlandse wetgeving

¹ <https://www.partijvoordedieren.nl/nieuws/pvdd-stelt-vragen-over-nieuwkoopse-koehandel-in-stikstofruimte>

² <https://www.stibbe.com/en/news/2021/january/het-besluit-stikstofreductie-en-natuurverbetering-is-ter-consultatie-gegaan>

³ HvJ EU 7 november 2.18, Brian Holohan e.a. ECLI EU C 2018 883

Géén ontwikkelruimte voor andere activiteiten

Het wetsvoorstel en programma stikstofreductie en natuurverbetering leiden – anders dan het Programma Aanpak Stikstof – niet tot ontwikkelruimte. Er ontstaat dus geen ruimte om andere activiteiten toe te staan c.q. te vergunnen.

- Dit kan ook niet, omdat het wetsvoorstel en programma dienen ter uitvoering van artikel 6, lid 1 en lid 2, Habitatrichtlijn (vgl. uitspraak RvS 29 mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof).
- Het wetsvoorstel regelt dit niet. Er is ook geen koppeling tussen de stikstofreductie en andere activiteiten (projecten of plannen).

Máár:

- De stikstofreductie die wordt behaald door de bronmaatregelen, wordt door de overheid toch gebruikt als ontwikkelruimte om andere activiteiten toe te staan c.q. te vergunnen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij de opkoopregeling voor de veehouderij.
- Door de stikstofreductie die wordt behaald door bronmaatregelen in te zetten als ontwikkelruimte, kan de omgevingswaarde voor stikstof nimmer behaald worden.

PAS-meldingen

Omdat het wetsvoorstel en het programma stikstofreductie en natuurverbetering niet leiden tot ontwikkelruimte, zorgen deze ook niet voor een oplossing voor de PAS-meldingen.

22 januari 2020

Bijplussen stikstofgevoelige natuur kan boeren de vergunning kosten

Stikstofclaim waarschuwt boerenorganisaties en politici voor de mogelijke gevolgen van de uitspraak van de Raad van State op 20 januari (ECLI:NL:RVS:2021:71). De Raad besliste dat een bestaande vergunning niet zomaar kan worden ingetrokken, als er sprake is van verslechtering van het Natura 2000-gebied in de buurt. Echter, als er op de rand van het natuurgebied stikstofgevoelige natuur is bijgeplust, kunnen de zaken anders liggen. Dat komt omdat de stikstofberekening met Aerius in dat geval wél een verslechtering uitwijst.

Er zijn relatief veel bedrijven die dicht tegen natuurgebieden aanzitten. Soms is het slechts een doorgaande weg, die natuurgebied en boerenerven scheidt. Aanvankelijk hadden veel natuurgebieden aan de rand een soort van bufferzone, die niet stikstofgevoelig was. Daardoor was de impact die de boerderijen hadden op de kwetsbare zones, die dieper in het gebied lagen, beperkt. John Spithoven (voorzitter Stikstofclaim): "Wij zien nu een tendens in sommige provincies, dat die niet gevoelige 'bufferzones' worden ingekleurd met stikstofgevoelige natuur. Die stikstofgevoelige natuur wordt zelfs ingetekend tot op de rand van het natuurgebied. Boeren aan de rand van het gebied, veroorzaken daardoor plotsklaps een enorme piekbelasting op het gebied. Dit komt omdat Aerius alleen kijkt naar stikstofgevoelige natuur, en dan vooral natuur die het dichtste bij het bedrijf ligt. Daarop is de stikstofneerslag het grootst."

Stikstofclaim heeft de kwestie juridisch laten uitzoeken. "Wij zijn geschrokken van de uitkomsten", vertelt Spithoven. Deze bedrijven lopen door de uitspraak van de Raad van State wel degelijk gevaar dat hun vergunning wordt ingetrokken. Een natuurvergunning kan worden ingetrokken door de overheid, als er sprake is van gewijzigde omstandigheden, waardoor de natuurvergunning – achteraf gezien – niet zou zijn verleend. Het bijplussen van stikstofgevoelige natuur bij jou in de buurt is een gewijzigde omstandigheid, die volgens de Aerius-berekening tot een verslechtering leidt van de natuur. Die Aerius-berekening is aangewezen bij wet."

Spithoven vindt het een slechte zaak dat sommige provincies de 'bufferzones' van sommige natuurgebieden intekenen met stikstofgevoelige natuur. "Het is bekend dat dit consequenties heeft voor bedrijven in de omgeving. En als provincies dan ook nog de vergunning van die bedrijven mogen innemen, dan is het hek helemaal van de dam." Stikstofclaim roept provincies op te stoppen met het bijplussen van stikstofgevoelige natuur op randen van natuurgebieden, en deze weer van de Aeriuskaart te schrappen. Stikstofclaim zal actie ondernemen richting provincies voor het zeker stellen van de vergunningen. Ook wordt onderzocht of verdere juridische stappen mogelijk zijn.

Stikstofclaim voert zo nodig procedures namens aangeslotenen voor een rechtvaardig stikstofbeleid.
www.stikstofclaim.nl.

Verschillen Habitatrichtlijn en Nederlandse wetgeving

- Waarom is er in Nederland een stikstof probleem en elders in EU landen niet.
- Waarom is de staat van de natuur volgens Nederlandse Monitoring slecht.
- Waarom is de staat van diezelfde natuur volgens de HRL niet zo slecht (75% goed).
- Zijn er verschillen met de HRL en zo ja waarom en hoe dan.

De kern hiervan zit in het verschil van opvatting over het begrip “natuurlijke kenmerken” van Art. 6 lid 3 HRL.

“3. Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.”

Maar wat wordt nou bedoeld met “natuurlijke kenmerken” ?

Dan komen we bij Arresten want bij onduidelijkheid vragen landelijke rechters of RvS hiervoor een uitspraak aan het HvJEU.

Op pagina 10 van het stikstof testament van Nico Gerrits staat het antwoord;

https://www.foodlog.nl/files/algemeen/Nico_Gerrits_stikstoftestament_8_11_2020_Finale_versie.pdf

Een arrest van 11 april 2013, zaak C258-11:

Artikel 6, lid 3, van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna moet aldus worden uitgelegd dat een plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een gebied, de natuurlijke kenmerken van dat gebied aantast indien het in de weg kan staan aan het duurzame behoud van de in deze richtlijn bedoelde bepalende kenmerken van het betrokken gebied die verband houden met de aanwezigheid van een prioritaire natuurlijke habitat waarvan het doel van instandhouding ervan ertoe heeft geleid dat dit gebied op de lijst van GCB's is opgenomen. Bij de beoordeling daarvan moet het voorzorgsbeginsel worden toegepast.

En dit was dus een in lijn met eerder Arrest; 13 december 2007 zaak C-418/04:

“en bevestigt dat een “passende beoordeling” beperkt dient te worden tot habitattypen en soorten op basis waarvan gebieden zijn geselecteerd”

Wat Nico Gerrits nog niet in zijn verhaal heeft opgenomen is een nog veel duidelijker Arrest van 7 november 2018, zaak C-461/17: Het Holohan Arrest

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62017CJ0461&from=NL>

En dit Arrest maakt nog eens duidelijk van er wordt bedoeld met “natuurlijke kenmerken”:

Ro. 33 gaat over bescherming van het “natuurlijke kenmerk” “*activiteit geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van dat gebied*”.

Ro. 35 wat is dat “natuurlijke kenmerk” “type natuurlijke habitat waarvan de instandhoudingsdoelstelling rechtvaardigde dat dit gebied in de lijst van GCB’s in de zin van die richtlijn werd opgenomen”

Ro. 37 alle h-typen en soorten moeten worden opgenomen “Wanneer immers bepaalde habitattypen of soorten waarvoor het gebied is opgenomen, in die beoordeling niet worden vermeld, zou niet worden voldaan aan deze vereisten”

Ro. 39 er zijn dus ook andere habitattypen die in beginsel géén bescherming genieten maar... “typische habitats of soorten in de passende beoordeling moeten worden opgenomen wanneer zij noodzakelijk zijn voor de instandhouding van habitats en soorten waarvoor het beschermde gebied is aangewezen” indien causaal verband dus.

Ro. 40 inventarisatie : “alle habitattypen en soorten moeten worden vastgesteld waarvoor een gebied wordt beschermd en, ten tweede, de gevolgen van het voorgestelde project moeten worden geïnventariseerd en onderzocht zowel voor de soorten in dat gebied waarvoor het niet is opgenomen als voor de habitattypen en soorten buiten dat gebied, op voorwaarde dat deze effecten de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied kunnen aantasten.” (wat ook voor recht is verklaard onder 1))

Kortom:

Het HvJEU is duidelijk en heeft in meerder Arresten duiding gegeven aan het begrip “natuurlijke kenmerken”

- Die habitattypen en soorten die REDEN waren voor aanwijzing
- Alle H-typen en soorten (die reden waren) moeten in beeld gebracht worden
- Indien andere h-typen en/of soorten nodig zijn om de “natuurlijke kenmerken” in stand te houden, dan dienen ook die beschermd te worden.

Een opmerking van enkele juristen is: het is geenszinds dwingend recht !

Laten we dat dan maar aannemen dat dat juist is !

Maar dan blijft het stil.....

Waarom dan toch dat het hier spaak loopt en elders niet.....

- **Is het nog steeds niet duidelijk of doen we het hier toch ietsje anders ?**
Alle 2 is het antwoord

Vragen vanuit de tweede kamer over “natuurlijke kenmerken”:

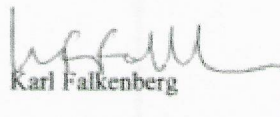
Reeds in 2011 zijn hierover vragen gesteld op initiatief van de SGP, met op 1 april 2011 als antwoord vanuit de EU Commissie Milieu;

“only the Court of Justice may give a binding interpretation of the obligations incumbent on the Member States”

the understanding of these obligations in the Netherlands.

You will find the views of DG Environment's services in the Annex to this letter. As you rightfully indicate in your letter, only the Court of Justice may give a binding interpretation of the obligations incumbent on the Member States.

Yours sincerely,

Karl Falkenberg

Het vervolg verhaal (onder zijn handtekening) wat deze beste man vervolgens noteert op pagina 2 e.v. doet dus niet ter zake, want zo schreef hij; **uitsluitend het Hof kan een bindend oordeel geven.**

En **nogmaals in 2015** wederom op initiatief van de SGP, met als antwoord vanuit de EU Commissie Milieu;

Het antwoord van Notaro was eigenlijk een kopie van de beproefde cessie in 2011; *“zoals u ongetwijfeld weet, kan alleen het Hof vJEU een bindende uitspraak.....”* zo schreef dhr. Nicola Notaro;

<https://zoek.officiëlebevestigingen.nl/blg-649590.pdf>

SECRET

Ik dank u voor uw brief van 25 september 2015 aan onze directeur-generaal, namens wie ik dit antwoord geef.

Ik verstrek u graag de elementen die, naar wij hopen, nuttig zijn met het oog op het nationale debat waarnaar u in uw brief verwijst. Deze elementen zijn grotendeels gebaseerd op bestaande richtsnoeren van de Commissie over de toepassing van de habitatrichtlijn, alsmede op de desbetreffende rechterlijke uitspraken.¹ Zoals u ongetwijfeld weet, kan alleen het Hof van Justitie van de Europese Unie een bindende interpretatie geven van de EU-wetgeving.

U vraagt hoe het begrip „natuurlijke kenmerken” van een gebied moet worden opgevat in de

En ook dhr. Notaro schrijft vervolgens een MENING op pagina 2 en 3 welke MENING dus verre van de bedoelingen van het HofvJEU zijn.

Zoek de verschillen....

LNV stelt dus (bewust ?!) vragen aan de EU Commissie Milieu en tot 2 maal toe geven zij dus een NIET rechtsgeldig antwoord.

De conclusie echter die LNV uit beide brieven heeft getrokken is dat ALLE in een gebied voorkomende Habitattypen en Soorten beschermd moeten worden en dit is door het toenmalig kabinet volledig overgenomen, GEEN enkel onderscheid dus.

Wat het HvJEU bedoeld is met alle Arresten inmiddels wel duidelijk, uitsluitend die H-typen en soorten die REDEN waren voor aanwijzing en eventueel andere die noodzakelijk zijn om de eerste in stand te houden.

Volledig Contrair (tegengesteld)

Een volledig ander beleid dus met grote gevolgen want waar de HRL ook nog een toevoeging heeft van "in meer dan geringe mate aanwezig" maakt LNV hier van "alle aanwezige" dus ook oppervlakten van 0,0 en 0,1 hectare.

De gevolgen zijn groot;

- Door de aanwijzing van alle h-typen en soorten, worden deze ook allemaal toegevoegd aan de SDF systematiek.
- Het hek is volledig van de dam want de gebieden worden "bezaaid" met h-typen en het liefst met stikstof gevoelige.
- Uitbreiding van gebieden wordt ook op basis van deze wetgeving gedaan want ja alle H-typen moeten beschermd.
- De landelijke monitoring wordt dus ook gevuld met deze NIET natuurlijke kenmerken en (ook) geheel contrair aan de HRL regel gedaan zie bevindingen *Jaap Haanstra H4030*

Voorbeeld;

Heel mooi weergegeven in de meest heldere en duidelijke monitoring van de Veluwe:

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=NL9801023>

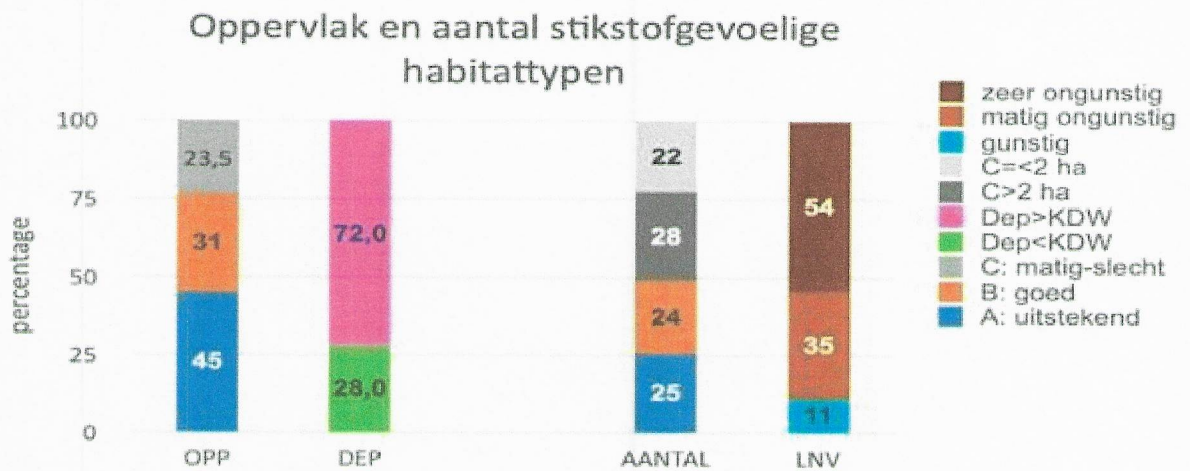
Alle "*natuurlijke kenmerken*" (H-typen) waaronder "*stikstofgevoelig verklaarde*" habitattypen hebben KLASSE A als beoordeling, totaal 11 maal A

De Veluwe is groot 88.378 hectare totaal wat ook in dit VERPLICHTE SDF systeem word weergegeven.

Er is helaas ook DRIE maal een KLASSE C uitgedeeld voor **0,0** hectare H6410 , **1,9** hectare H7140 & **0,6** hectare H91D0

Allen geen "*natuurlijk kenmerk*" en ook niet nodig om dé "*natuurlijke kenmerken*" in stand te houden.

En voor alle gebieden:

(© Nico Gerrits)

De aanwijzing van “natuurlijk kenmerk” op duizenden extra hectares, welke notabene zonder de juiste (aanwijzing)procedures hebben plaatsgevonden, zijn een voortvloeisel uit bovenstaande kronkel in de Nederlandse wetgeving

Niet bindend Arrest is wat de Juristen verkondigen !

Dat zou waar kunnen zijn, mogelijk mag een land er volledig zelfstandig een potje van maken.

Wat NIET juist is, is dat het parlement ONJUIST is geïnformeerd en op zijn minst 2 keer, namelijk op 1 april 2011 en op 18 november 2015. Ook zeer bijzonder is het dat gerenommeerde Juristen (althans zo noemt LNV deze) de brieven van de EU Commissie niet correct interpreteren, in 2011 niet maar ook in 2020 niet.

De mail die dhr. C.W Backes mij afgelopen zondag stuurde vond ik verbijsterend doch wel begrijpelijk want..... Een rapport waarnaar Arcadis verwijst komt ook van zijn hand en verwijst naar dezelfde EU Commissie (die dus niet bevoegd was). <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/354025> welk rapport suggereert; “**Betere implementatie**”

Wat nog veel ernstiger is, is dat de ABRvS de Arresten van het HvJEU niet serieus neemt en de brieven van Falkenberg en Notaro als leidraad neemt, de ABRvS verzaakt hiermee haar taak.

Want ook de rechtsbescherming van burgers (ook boeren) is hiermee ver te zoeken en van behoorlijk bestuur is ook geen sprake mede vanwege het negeren van vele Arresten;

- M.b.t. een volledige en juiste implementatie
- Aanwijzing van gebieden

Maar ook de algemene regels van VEU;

<https://wetenschap.infonu.nl/recht-en-wet/190741-het-hof-van-justitie-van-de-europese-unie-hv-jeu.html>

Het EU-recht dient in alle landen op dezelfde manier te worden uitgelegd. De EU moet erop kunnen rekenen, dat geen enkele discrepantie bestaat tussen de aangesloten landen op dat gebied.